

هنر غارنشینان

دوره دیرینه سنگی (پالئولیتیک)

نقاشی های غارنشینان قدیمی ترین آثار بشری است که می توان از آن ها به عنوان هنر یاد کرد. عمر نقاشی های مذکور حدود ۱۰-۱۵ هزار سال قبل از میلاد می باشد.

از جمله غارهای معروف که دارای آثاری از غارنشینان هستند، لاسکو، فون دو گوم، لامادلین، سه برادر در فرانسه و آلتامیرا در کشور اسپانیاست.

قدمت آثار باستانی از جمله نقاشی های غارنشینان را با آزمایش شیمیایی کربن ۱۴ معین می کنند

عامل ایجاد نقاشی های غارنشینان جادو، اعتقادات و باورهای ابتدایی و آرزوی تسلط بر حیوانات است

موضوع نقاشی های غارنشینان عمدتاً حیواناتی بودند که ارزش غذایی فراوان برای غارنشینان داشتند. گاوها، اسب ها گوزن ها، بزها و در این نقاشی ها به چشم می خوردند.



تصویری از یک اسب در دیواره غارهای لاسکو_حدود ۱۵۰۰۰ سال قبل_ فرانسه

شیوه اجرای تصاویر غارها عموماً طبیعت‌گرایانه (ناتورالیستی) بود از انواع رنگ های گرم و نیز سیاه بهره می بردند و اندازه نقاشی ها غالباً بزرگ بود.

حیوانات مذکور اساساً از زاویه نمیرخ به تصویر در می آمدند تا ویژگی های فیزیکی اندام آنها واضحتر باشد.

انسان غارنشین نقاط تاریک و دورافتاده غار را برای نقاشی ها انتخاب می کرد.

بسیاری از نقاشی های مذکور بر روی یکدیگر اجرا شده اند این سنت نشانگر تداوم مستمر نقاشی در میان

مردمان غارنشین و نیز غیر تزئینی بودن آثار مذکور است.

در برخی آثار از پستی و بلندی مناسب دیواره غارها برای ارائه اولیه تصویری هر چه واقعی تر از حیوانات بهره

برده شده است

در آثار تصویری دوره دیرینه سنگی حیوانات عناصری مستقل هستند و بدون ارتباطی موضوعی در کنار یکدیگر

قرار می گیرند به همین دلیل دارای جهت های متفاوت اندازه و اسلوب های اجرایی گوناگون هستند

برخی تصاویر فقط ی به صورت خطی (قلمگیری) بعضی به صورت تک رنگ و برخی کاملاً واقع‌گرایانه و دارای

حجم به تصویر در آمده اند.

ترس از سرنوشت حیوانات یعنی مرگ، عاملی بود که باعث شده است تصویر انسان در غارها به چشم نخورد و

نمونه های محدودی هم که در غارها با تصویر انسان مواجه می شویم عمدتاً بیانی طنز آمیز و ساده را نشان

می دهد.

نمونه هایی از پیکره سازی از انسان غارنشین بر جای مانده که به وسیله استخوان و یا سنگ انجام گرفته است از

مشهور ترین آنها ونوس ویلندورف است که پیش درآمدی برای الهه باروری در ادوار بعد است.

دوره میانه سنگی (مزولیتیک) و نوسنگی (نئولیتیک)

حدود هزاره ۷ تا ۱۰ قبل از میلاد را دوره میانه سنگی می گویند در آثار تصویری این دوره موضوع انسان به وفور به چشم می خورد.

در عصر میانه سنگی میل به واقع نمایی و طبیعت گرایی کنار نهاده شده و میل شدید به اغراق و سادگی دیده می شود اندازه آثار کوچک ترند و عنصر رنگ اهمیت خود را از دست داده است.

در عصر میانه سنگی انسان می کوشد تصویر را کم کم به علامت و نشان تبدیل کند همین تلاش است که در نهایت منجر به پیدایش خط تصویری هیروگلیف می شود.

از حدود هزاره هفتم ق.م و با آغاز دوره نوسنگی انسان شکارگر کم کم به انسان کشاورز تبدیل می شود و با گسترش کشاورزی زندگی یکجا نشینی آغاز می شود که در نتیجه شهرها و تمدن ها به تدریج پدید می آیند.

سفالگری مهمترین هنر دوره نوسنگی است. این هنر در آسیا به مراتب زودتر از اروپا پدید آمد و بالید.

از آثار مهم دوره نوسنگی در اروپا باید به یادمانهای سنگی عظیم پراکنده در ایرلند انگلستان و ایالت برتانی فرانسه اشاره کرد که به درشت سنگ ها معروفند.

این یادمانها بر سه گونه اند:

دلن ها: که از چند خرسک عمودی و یک تخته سنگ به جای سقف تشکیل یافته اند که احتمالا نوعی گور دالانی بوده اند.

منهیل ها: که به صورت ردیف های موازی و ممتدی از خرسنگ های قائم و مرتفع است که احتمالا در ارتباط با پرستش مردگان یا خورشید برپا می شدند.

کرومک ها: که تخته سنگهای بزرگی بودند که در پیرامون یک دایره کار گذاشته می شدند و جنبه های آیینی داشتند.



استون هنج یادمانی در دشت سالزبری ویلتشر در جنوب انگلستان است. این اثر، بازمانده دوران نوسنگی و عصر برنز است. بقایای تمدن های بومی بسیار قدیمی در سرزمین بین النهرین امروزه به صورت تپه های باستانی و در همه جا پراکنده اند از جمله اریحا در اردن، چتل هویوک در آناتولی (ترکیه) العبید در عراق.

هنر در تمدن های باستانی جهانی

الف: بین النهرین (۴۰۰۰ تا ۶۰۰۰ ق.م)

منطقه بین النهرین پیرامون رودخانه های دجله و فرات را خاستگاه بزرگترین تمدن باستانی بشر می دانند. تمدن های مصر و هند باستان نیز از دیرباز متاثر از بین النهرین بوده اند.

مهم ترین بخش ها و مراکز تمدن و فرهنگ بین النهرین عبارت است از: عیلام، سومر، اکد (سومر جدید) بابل، کلد (بابل جدید) و آشور

از قدیمی ترین مراکز تمدن بین النهرین عیلام است؛ به مرکزیت شهر چهار هزار ساله شوش.

خرابه های تمدن عیلام امروز در استان خوزستان ایران قرار دارد

مهم ترین یادگار عیلام زیگورات چغازنبیل در نزدیکی شهر شوش است که در حدود ۱۳۰۰ ق.م و متاثر از

معماری سومر، با پلان مربع و مصالح آجر بصورت پلکانی در ۵ طبقه ساخته شده است.



زیگورات دوراونتاش(چغازنبیل)

بزرگترین افتخار تمدن عیلام اختراع چرخ سفالگری است که در هزاره پنجم ق.م اتفاق افتاد.

با اختراع چرخ سفالگری کیفیت و کمیت تولید ظروف سفالین دگرگون شد.

مهمترین آثاری که از تپه های باستانی به دست آمده اند سفالینه ها هستند که اهمیت آنها عمدتاً به واسطه

نقش و نگارهای روی آنهاست.

از شهرهای مهم سومر اریدو، اور، اوروک، نیپور است

مهم ترین دستاورد سومریان اختراع خطی موسوم به خط میخی است که توسط سفالگران سومری اختراع شد

از سومریان لوحه های گلی بسیاری بدست آمده که در آنها قدیمی ترین ادبیات جهان را می توان ملاحظه کرد.

قدیمی ترین کتابخانه های جهان از آن سومریان است.

مهمترین آثار هنری به دست آمده از سومر تندیس هایی از نیایشگران زن و مرد است که در حالت نیایش از سنگ یا گل در اندازه کوچک ساخته شده اند.

از ویژگی های تندیس های سومری، چشم های بسیار درشت، موهای غالبا بلند و مجعد، لباس ساده و بلند و دست به جلو خمیده است.



به علت کمیاب بودن سنگ در سومر خشت و اجر اصلی ترین مصالح معماری سومری بوده است.

سومریان زیگورات سازی را در بین النهرین رواج دادند. زیگورات های سومری مربع القاعده بودند و معمولا در ۵ الی ۷ طبقه ساخته می شدند.

معابد بین النهرین را زیگورات می گویند که در زبان سومری به معنای بنای سر به فلک کشیده خانه خدایان است.

اکدیان گروهی از اقوام سامی بودند که در حدود ۲۶۰۰ ق.م سرزمینهای سومر را تصرف کردند. آنان ادامه دهنده

فرهنگ و هنر سومری بودند به همین دلیل تمدن اکد را سومر جدید نیز می نامند. تمدن اکد تا ۲۰۰۰ ق.م

تداوم داشت

مهمترین اثر هنری بر جای مانده از تمدن اکد لوح پیروزی نارامسین است که به صورت نقش برجسته است این اثر پیروزی نارامسین را بر دشمنان روایت می کند.



لوح پیروزی نارامسین_سنگ_اکد_ حدود ۲۲۰۰ ق.م

اوج قدرت بابل در زمان پادشاه معروف حمورابی بود که حدود ۲۰۰۰ ق.م می زیست

حمورابی با قانون نامه مشهور خویش نظم و آیینی محکم در سرزمین بابل برقرار ساخت. قوانین مذکور بر سنگ سیاهی حک شده که به لوح حمورابی مشهور است.

لوح حمورابی با قانون نامه مشهور خویش نظم و آیینی محکم در سرزمین بابل برقرار ساخت. قوانین مذکور بر سنگ سیاهی حک شده که به لوح حمورابی مشهور است.



لوح حمورابی_ بابل قدیم حدود ۲۰۰۰ ق.م

لوح حمورابی از تپه ارگ شوش خوزستان بدست آمده ولی امروزه در موزه لوور پاریس نگهداری می شود. معروف ترین پادشاه بابل جدید یا کلدیه بخت النصر بود که دوره ای افسانه ای، از ثروت و قدرت را برای بابل فراهم کرد (قرن ۷ و ۶ ق.م).

از یادگارهای هنری دوره بخت النصر و تمدن کلدیه، کاخ و دروازه ایشتار و باغ های معلق بابل است.



بقایای بازسازی شده دروازه ایشتار در موزه پرگامون، برلین

دروازه ایشتار_ کلدیه (بابل جدید) قرن ۶ ق.م

کلدانی ها از آجرهای لعابدار منقوش رنگین جهت تزیین بناهای خود استفاده می کردند.

مهم ترین شهرهای آشور عبارت بودند از آشور، اربلا(اربیل) کلخ(نمرود) نینوا(موصل)

آشوریان مردمی خشن و بیرحم بودند که این خشونت تحرک و پویایی در آثار هنری آنان نیز به چشم می خورد. شاخص ترین آثار هنری برجای مانده از آشور نقش برجسته ها و کنده کاری روی سنگ است. آشوریان با دقتی بسیار، شرح پیروزی ها و جنگ های خود را بر دیوار سنگی بناهای کاخ های خود روایت می کردند.

مشهورترین حجاری های آشور را از خرابه های کاخ آشور نصیرپال دوم در نمرود عراق به دست آورده اند که مربوط به قرن نهم قبل از میلاد است.